

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ในเรื่ององค์ประกอบของการจัดการศึกษา รวมทั้งหมด 4 ด้าน อันประกอบด้วย 1. การจัดการด้านสถานที่ 2. การจัดการด้านหลักสูตร 3. การจัดการด้านบุคลากร และ 4. การจัดการด้านงบประมาณ ที่จะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบไปด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้สอน และกลุ่มผู้เรียน ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งสถานศึกษาในระบบโรงเรียนรูปแบบการเรียนร่วม สถานศึกษาในระบบโรงเรียนรูปแบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง รวมถึงสถานศึกษานอกระบบโรงเรียน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

โดยกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 8 คน และผู้สอน จำนวน 12 คน จะต้องปฏิบัติหน้าที่ภายในสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี ส่วนผู้เรียนจะแบ่งเกณฑ์การคัดเลือกได้ดังนี้ ผู้เรียนในสถานศึกษาแบบเรียนร่วม จำนวน 7 คน จะต้องเป็นผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาระดับชั้นใดก็ได้ เพราะผู้เรียนจะมีไม่ครบทุกระดับชั้นในบางสถานศึกษา ส่วนผู้เรียนในสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ และผู้เรียนในสถานศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสาขาอาชีพของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดเท่านั้น ทุกกลุ่มตัวอย่างจะให้ข้อมูลโดยความสมัครใจและยินดีในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม และในกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คนนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ในการบริหารงานองค์กรภาครัฐหรือเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องด้านการให้บริการการศึกษาแก่คนพิการทางการมองเห็น หรือมีผลงานทางวิชาการที่มีบริบทเกี่ยวเนื่องกับการจัดการการศึกษา โดยมีผลงานที่ได้รับการยอมรับและออกเผยแพร่ในวงกว้าง

5.1.1 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน รูปแบบการเรียนรู้ร่วม

5.1.1.1 สภาพการจัดการศึกษา

ทุกสถานศึกษามีการจัดการด้านสถานที่แบบปกติทั่วไป แต่จะมีการจัดห้องประสานงานเรียนร่วมเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ แก่ผู้เรียนกลุ่มนี้ ซึ่งมีบางสถานศึกษาสร้างสถานที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเพิ่มเติมให้ เช่น ห้องน้ำ ทางลาด

การจัดการด้านหลักสูตรการสอนของทุกสถานศึกษาเป็นไปตามปกติ คือสอนตามเนื้อหาวิชาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการนำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน มีการส่งเสริมผู้เรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายสม่ำเสมอทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกสถานศึกษา พร้อมกับการใช้สื่อประเภทต่างๆ ประกอบการเรียนรู้

ผู้สอนของทุกสถานศึกษาทำหน้าที่สอนตามปกติทั่วไป สอนตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบการศึกษามา โดยมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอน และได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม ส่วนผู้สอนใหม่จะมีครูพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำในวิธีการสอนผู้เรียนกลุ่มนี้

งบประมาณส่วนใหญ่เป็นของทางสถานศึกษา ส่วนต้นสังกัด คือ มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์จะมีค่าใช้จ่ายรายวันให้ผู้เรียนทุกคน สถานศึกษาของรัฐผู้เรียนจะได้รับเงินอุดหนุนรายหัวจากรัฐบาล ส่วนสถานศึกษาของเอกชนจะยกเว้นค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ให้แก่ผู้เรียน

5.1.1.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการบริหารจัดการด้านการจัดสถานที่สำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น เพราะมีการจัดในรูปแบบปกติทั่วไป

ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นที่ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการเรียนหลายประการ เช่น โรงเรียนมีลิฟต์โดยสารแต่ไม่เปิดให้ใช้ ไม่มีทางเดินลาดเชื่อมต่อกัน สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต ฯลฯ และมีสถานศึกษาของรัฐส่วนน้อยที่มีข้อจำกัดด้านการรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าเรียน เพราะต้องรับผิดชอบคนพิการประเภทอื่นๆ ที่เข้ามาเรียนร่วมด้วย

สถานศึกษาส่วนใหญ่ทั้งของรัฐและเอกชนไม่มีปัญหาในการจัดหลักสูตรการสอนสำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น มีเพียงสถานศึกษาส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่อำนวยความสะดวกในด้านสื่อเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าร่วมกิจกรรมภายในและภายนอกสถานศึกษา และบางแห่งยังไม่ได้นำเอาบางเนื้อหาวิชามาประยุกต์ใช้เนื่องจากอยู่ในช่วงเริ่มจัดการเรียนการสอนคนพิการทางการมองเห็น

ผู้เรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านสื่อประกอบการสอนที่ไม่เหมาะสมและไม่ได้ฝึกปฏิบัติจริงในบางวิชา รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมความรู้ต่างๆ

สถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาที่ตัวผู้สอนหลายประการ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์ เช่น ขาดบุคลากรที่จบการศึกษาทางด้านการศึกษาพิเศษ ผู้สอนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนว่าควรจะทำการสอนอย่างไร และบางสถานศึกษามองว่าอัตราส่วนของครูต่อจำนวนผู้เรียนพิจารณาการมองเห็นไม่สมดุลกัน จึงรับผู้เรียนจำนวนมากไม่ได้

สถานศึกษาส่วนใหญ่ทั้งของรัฐและเอกชนต้องการงบประมาณเพิ่มเติม ทั้งในรูปของเงินอุดหนุน เงินบริจาค และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน

5.1.2 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน รูปแบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง

5.1.2.1 สภาพการจัดการศึกษา

อาคารสถานที่ที่มีอายุการใช้งานมานานปี จึงไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้มากนัก ห้องเรียนและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมและพอเพียงกับความต้องการของผู้เรียน

สถานศึกษาใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก แต่จะมีการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน พร้อมกับมีการนำสื่อต่างๆ เข้ามาสนับสนุนการสอนด้วย และมีกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นหลัก

สถานศึกษาแบ่งการบริหารออกเป็นฝ่ายปกครอง ฝ่ายการศึกษา และฝ่ายอาสาสมัคร ส่วนผู้สอนจะมาจาก 3 สังกัด คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทุกคนมีคุณวุฒิขั้นต่ำระดับปริญญาตรีและรับค่าจ้างจากต้นสังกัดของตน ทางสถานศึกษามีการส่งไปอบรมเพื่อเสริมทักษะ และวิธีการสอนจะให้ความสำคัญมากกว่ามุ่งเน้นวิชาการ

งบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะแยกออกเป็นฝ่ายต่างๆ ส่วนงบประมาณอื่นๆ มาจากการรับบริจาคในรูปเงินสดหรือวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการ

5.1.2.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

สถานศึกษาประสบปัญหาด้านสถานที่ไม่เอื้ออำนวยกับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นอยู่หลายประการ เช่น ขนาดของห้องเรียนเล็กค่อนข้างแออัดเพราะมีผู้เรียน 12 คนต่อ 1 ห้อง โต๊ะเก้าอี้ไม่เหมาะสมกับลักษณะการเคลื่อนไหวและผู้เรียนซึ่งมีอายุแตกต่างกัน ขาดแคลนบุคลากรสำหรับทำหน้าที่ให้บริการ เช่น ห้องสมุด และบริเวณรอบสถานศึกษาประสบปัญหาด้านมลพิษทางอากาศและมลภาวะทางเสียง รวมถึงการไม่มีบริการรถรับ-ส่งสำหรับผู้เรียนแบบไป-กลับ

สถานศึกษาประสบปัญหาขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน เช่น ตำราเรียนอักษรเบรลล์ซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูง และบางรายวิชาในหลักสูตรไม่เหมาะสมกับผู้สอน และ ผู้เรียน อันเกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและลักษณะเฉพาะของผู้เรียน เช่น พลศึกษา

สถานศึกษาประสบปัญหาในด้านการบริหารจัดการบุคลากร ซึ่งมีการบริหารแบบหลายชั้นทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานต่างๆ อีกทั้งอัตราผู้สอนกับจำนวนผู้เรียนไม่สมดุลกัน และ ผู้สอนทำหน้าที่สอนในรายวิชาที่ตนไม่ได้จบการศึกษามา

สถานศึกษาต้องรับผิดชอบผู้เรียนจำนวนมากทำให้มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูง การบริหารจัดการด้านงบประมาณยังมีความล่าช้า ไม่คล่องตัวภาครัฐให้ความช่วยเหลือน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากการบริจาค

5.1.3 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5.1.3.1 สภาพการจัดการศึกษา

สถานศึกษามีการจัดการด้านอาคารสถานที่อย่างเป็นสัดส่วน คือส่วนของที่พักผู้เรียน และส่วนสำหรับทำการเรียนการสอน มีการจัด ห้องปฏิบัติการต่างๆ โรงอาหาร ห้องน้ำห้องส้วม เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่จำเป็นพื้นฐาน และการจัดสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม

การจัดการด้านหลักสูตรเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือมีการมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จะต้องมีการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมก่อนและมีการเพิ่มจุดเน้นการปฏิบัติจริงในด้านคุณธรรมจริยธรรม งานวิชาชีพ และสุขศึกษา ส่วนผู้เรียนจะเปิดรับสื่อตามความสนใจของตนเองในเวลาว่าง พร้อมกับการส่งเสริมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนและผู้สอนเป็นอย่างดี จำนวนของผู้สอนมีความสมดุลกับผู้เรียน สถานศึกษานั้นผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางวิชาชีพโดยตรงเพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนตรงตามจุดประสงค์ และเน้นการบูรณาการเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับผู้เรียน

งบประมาณของสถานศึกษามาจากมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นหลัก อีกส่วนหนึ่งได้มาจากการสนับสนุนของรัฐบาล

5.1.3.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

สถานศึกษาประสบปัญหาด้านอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน บางส่วนมีสภาพเก่าจนใช้การไม่ได้ และสถานที่สำหรับเล่นกีฬามีจำกัด รวมถึงปัญหามลพิษทางอากาศบริเวณรอบๆ สถานศึกษา

การผลิตสื่อการเรียนการสอนภายในสถานศึกษามีต้นทุนสูง ส่วนอุปกรณ์ประกอบการเรียนด้วยคุณภาพและมีความขาดแคลน รวมถึงมีความต้องการสื่อการเรียนอื่นๆ เพิ่มเติมด้วย

สถานศึกษายังไม่มีผู้สอนที่จบด้านการศึกษาพิเศษ และมีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพโดยตรง เช่น งานเกษตร ส่วนผู้เรียนต้องการผู้สอนที่เป็นชาวต่างประเทศเพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านภาษาเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพ

งบประมาณที่สถานศึกษาได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นไปตามที่ทางสถานศึกษาร้องขอ ส่วนภาครัฐนั้นมิงบประมาณสนับสนุนน้อยมาก จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการในกรณีที่สถานศึกษาต้องการงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับปรับปรุงแก้ไขในด้านต่างๆ ซึ่งที่ผ่านมา สถานศึกษาจะใช้วิธีขอรับบริจาคจากภายนอก

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การจัดการด้านสถานที่ของสถานศึกษาในแบบเรียนร่วม จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่สถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน มีการจัดการด้านสถานที่หรือสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาแบบปกติทั่วไป โดยไม่ได้มีการจัดสร้างสิ่งใดเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนพิการทางการมองเห็น ซึ่งมีจุดประสงค์หลักคือต้องการให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นกลุ่มนี้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสังคมว่ามีสภาพอย่างไร รวมทั้งเป็นการฝึกให้รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์ต่างๆ โดยมีผู้สอนและเพื่อนสนิทคอยดูแลให้ความช่วยเหลืออยู่ห่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมิธและคณะ (1983) ที่ได้กล่าวว่า การนำเด็กพิเศษเข้าสู่สภาวะปกติมากที่สุดเป็นวิธีการที่เป็นปกติวิสัยของสังคม เพื่อคงทักษะและพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กไว้ให้มากที่สุด โดยให้ออกโอกาสในการรับสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกับคนปกติ และได้รับการยอมรับโดยไม่มีกรณีพิเศษใดๆ ทั้งจากเพื่อนและบุคคลอื่นในวัฒนธรรมเดียวกัน เช่นเดียวกับจอห์นสัน และจอห์นสัน (1980) ที่กล่าวว่า การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษ ทุกคนมีโอกาสเข้ารับการศึกษที่เหมาะสม โดยมีขีดจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งชาร์ลส เจ. เวลาร์โด (2549) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมปกติทั่วไปเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพื่อฝึกให้เรียนรู้สภาพจริง ดังนั้น การออกแบบอุปกรณ์พิเศษต่างๆ มากมายเกินความจำเป็นจะไม่ได้ประโยชน์ใดๆ เลย เพราะในการดำเนินชีวิตประจำวันที่แท้จริงนั้นมิได้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมากมายนัก (พีระ จุณ้อยสุวรรณ, 2539)

ส่วนข้อมูลที่ได้รับจากความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้สอนสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทางในการจัดการสถานที่สำหรับจัดการเรียนการสอนนั้น จากผลการวิจัย พบว่า อาคารสถานที่ส่วนใหญ่มีอายุการใช้งานมายาวนานจึงทำให้การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนต่างๆ ได้ยาก ส่งผล

ให้สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนของผู้เรียนพิการทางการมองเห็น หลายประการ เช่น ไม่มีระบบเตือนความปลอดภัย หรือสัญลักษณ์บอกให้รู้ว่าตรงไหนควรระวังอันตราย และประตู หน้าต่างไม่เหมาะสมกับสภาพและลักษณะการเคลื่อนไหวของผู้เรียนและผู้สอนที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อเสนอในผลการวิจัยของ พิระ จุณน้อยสุวรรณ (2539) ที่เสนอว่า ประตู หน้าต่างของอาคารเรียนควรเป็นแบบบานเลื่อน เช่นเดียวกับจุดเปลี่ยนระดับหรือบริเวณอันตราย จะต้องออกแบบระบบเตือนทางสัมผัส โดยจะต้องใช้ให้เหมือนกันทั้งหมดเพื่อมิให้ผู้พิการเกิดความสับสน ส่วนเรื่องแสงและสีสนเพื่อเพิ่มความสว่างนั้นจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญไม่แตกต่างจากผู้เรียนปกติ แม้จะเป็นผู้เรียนพิการทางการมองเห็นก็ตาม (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2549)

การจัดการด้านหลักสูตร พบว่า สถานศึกษาทั้ง 3 รูปแบบยึดเอาหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสถานศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีการนำเอาหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการมาปรับใช้กับหลักสูตรภายในสถานศึกษาซึ่งเน้นการพัฒนาอาชีพและศักยภาพของผู้เรียนเป็นหลัก โดยนำเอาวิชาพื้นฐานทั่วไปมาประยุกต์ใช้ร่วมกับวิชาอาชีพในลักษณะการบูรณาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ที่ระบุไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาจะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ความรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ทำจริง ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

ส่วนการจัดการด้านหลักสูตรของสถานศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งรูปแบบการเรียนร่วมและสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง จากการศึกษา พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสอนผ่านหนังสืออักษรเบรลล์เป็นหลักมากกว่าจะใช้วิธีการอย่างอื่นเข้าร่วมด้วย นั่นแสดงว่าผู้สอนขาดความรู้ในวิธีการสอนที่ถูกต้อง (กิตติพงศ์ สุทธิ, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของโนลาน (1963) ที่กล่าวว่า การที่ผู้สอนจะสอนเด็กโดยเน้นหนักเฉพาะการอ่านอย่างเดียวไม่เหมาะสม เพราะจะเป็นการจำกัดขอบเขตการเรียนรู้ของเด็กให้แคบลง ดังนั้นผู้สอนจะต้องอาศัยวิธีการหลายๆ แบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นได้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด เช่นเดียวกับฟิลลิป (1983) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้สอนต้องพยายามใช้เครื่องมือการสอนหลายๆ อย่าง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน

อย่าใช้วิธีการใดวิธีการเดียวในการสอน และพัฒนา ภาสบุตร (2531) กล่าวว่า ควรใช้วิธีสอนและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการพิเศษ และสภาพของผู้เรียนที่มีความบกพร่อง โดยจากการศึกษา พบว่า สาเหตุหลักนั้นเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษาทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้และผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับผลการวิจัยเรื่อง ปัญหาและการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการผลิตสื่อ และการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนสอนคนตาบอดของวิจิต ทรัพย์สาคร (2538) ที่พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนของผู้สอน คือขาดความชำนาญและไม่มีเวลาพอในการผลิตสื่อต่างๆ สถานศึกษาขาดการสนับสนุนด้านการฝึกอบรมเทคนิค วิธีการใหม่ๆ ในการใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้งที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ให้มีการพัฒนามูลฐานทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ขณะที่ผู้เรียนในสถานศึกษาทั้ง 3 รูปแบบนิยมเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ เช่น วิทยู ทีวี ซาวด์ เครื่องเล่นซีดีแบบพกพา เป็นต้น ตามความสนใจของตนเองทั้งในและนอกเวลาเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ ตลอดจนรับทราบข่าวสารและความทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศศิสวัสดิ์ จิตวานิชกุล (2542) ซึ่งระบุผลการศึกษาว่า สื่อที่คนพิการทางการมองเห็นในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการเปิดรับในระดับสูง ได้แก่ สื่อมวลชนประเภท วิทยู โทรทัศน์ และเทปทั่วๆไป ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบทบาทของการศึกษาในสังคมยุคโลกที่ไร้พรมแดนที่ ลิปปนนท์ เกตุทัต (2538) ได้กล่าวว่า ภาวะโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว คนที่จะดำรงตนอยู่ได้อย่างเป็นสุขในสังคมจึงต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ การรับข่าวสารใหม่ๆ การคิด และการตัดสินใจ ตลอดจนการปรับตัวกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป

นอกจากผู้เรียนจะสนใจสื่อเสริมการเรียนพื้นฐานเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์แล้ว ยังมีความต้องการสื่อสารสนเทศที่มีความทันสมัยและจำเป็นเพิ่มเติม เช่น โปรแกรมอ่านจอภาพจอร์วส์ (JAWS) เพื่อค้นคว้าหาความรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงการสร้างเอกสารงานพิมพ์ และเพื่อความบันเทิง สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา เปล่งสมบัติ (2542) ที่ระบุว่า ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นมีความต้องการสารสนเทศประเภทต่างๆ เพื่อเป็นความรู้รอบตัวประกอบการศึกษาค้นคว้า ทำการบ้าน ทำรายงาน เสริมการเรียน และต้องการสารสนเทศที่ทันสมัย อันเป็นแนวทางเดียวกันกับจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตราที่ 66 ที่ระบุว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการ

พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้ เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดการด้านบุคลากรของสถานศึกษานั้น จากผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐบางแห่งซึ่งเป็นส่วนน้อย ไม่มีนโยบายที่จะรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าเรียนร่วมในสถานศึกษา ส่งผลให้ไม่มีผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเรียนร่วมในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมคนเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 15 ระบุไว้ว่า คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนตามมาตร 14 ให้ได้รับการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาสายอาชีพ หรืออุดมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสม ซึ่งให้ได้รับโดยการจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือ จัดรวมในสถานศึกษาธรรมดาก็ได้ ซึ่งธรรม จตุณาม (2549) กล่าวว่า นโยบายต่างๆ มีการเขียนไว้ดีแล้ว หากแต่ว่าผู้นำมาปฏิบัติกันยังไม่พร้อมและไม่เข้าใจในหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง

และข้อมูลที่ได้จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐส่วนน้อยดังกล่าวข้างต้น มีการกำหนดนโยบายที่จะมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือผลเลิศในผู้เรียนสายตาปกติเป็นหลัก ดังนั้น การรับผู้เรียนพิการประเภทต่างๆ เข้ามาเรียนร่วมอาจจะทำให้ผลสัมฤทธิ์โดยรวมลดต่ำลงเนื่องจากผู้เรียนกลุ่มนี้มีข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น การเรียนวิชาพลศึกษา หรือ วิทยาศาสตร์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวดแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ชาร์ลส เจ.เวลาร์โด (2549) กล่าวว่า ในทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐจะมองว่าผู้เรียนบกพร่องหรือพิการนั้น จะไม่สะดวกต่อการเรียนร่วมกับผู้เรียนปกติ และอาจจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนโดยรวมของสถานศึกษาลดลง ทั้งที่ในความเป็นจริงการเปิดรับเด็กพิการทางการมองเห็นเข้าเรียนร่วมในสถานศึกษาปกตินั้นจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดการการศึกษาของรัฐ ในการรับผิดชอบหรือจัดสร้างสถานศึกษาเฉพาะขึ้นมาใหม่ ดังคำกล่าวถึงประโยชน์จากการเรียนร่วมของเด็กพิเศษของฮอทซ์กีส์ (1984) ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อเด็กพิเศษสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐย่อมไม่มีความจำเป็นในการสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณได้มาก อาจจะเพิ่มเพียงบุคลากรพิเศษตาม

ความ จำเป็นเท่านั้น ซึ่งได้แก่ ครูสอนเสริม ครูเวียนสอน และครูการศึกษาพิเศษ พร้อมด้วย อุปกรณ์พิเศษเฉพาะเพียงบางอย่าง ส่วนผู้บริหารและโครงสร้างของระบบการศึกษายังคงเดิม ดังนั้นการปรับเปลี่ยนเจตคติต่อผู้เรียนพิการทางการมองเห็นมาเป็นการยอมรับและสนับสนุนส่งเสริม จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ดังที่อรอนงค์ เย็นอุทก (2537) ได้กล่าวไว้ว่า จาก บันไดขั้นแรกคือการยอมรับและการสนับสนุนส่งเสริม นำสู่การเป็นผู้ให้ เป็นเสาหลักของบ้าน เป็นความมั่นคง และเป็นกำลังใจ ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ให้เด็กพิเศษได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการที่ดีที่สุดซึ่งก็คือการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนั่นเอง

ผลการศึกษากิจการด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรพิเศษตามความจำเป็นดังกล่าว ในสถานศึกษาทั้ง 3 รูปแบบยังมีไม่เพียงพอ กล่าวคือ สถานศึกษาในระบบแบบเรียนร่วมมีผู้สอน จากการศึกษาพิเศษโดยตรงอยู่ประจำเพียง 1 คนเท่านั้น จากจำนวนสถานศึกษาแบบเรียนร่วมทั้งหมด 6 แห่ง ส่วนครูสอนเสริมที่มาประจำในห้องประสานงานเรียนร่วมเป็นไปตามนโยบายของรัฐ แต่กลับไม่ได้มีการจัดส่งบุคลากรทางด้านนี้มาให้เลย (กิตติพงศ์ สุทธิ, 2549) สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่ภาระหน้าที่และค่าใช้จ่ายจะมาจากต้นสังกัด คือมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ใน พระบรมราชินูปถัมภ์ แทนที่จะเป็นการจัดการโดยรัฐบาล (ชาร์ลส เจ. เวลาร์โด, 2549) ซึ่งสภาพ ดังกล่าวนับว่าไม่สอดคล้องกับนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู ศึกษารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริม ให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู ศึกษารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุน พัฒนาครู ศึกษารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

ด้านการจัดการบุคลากรในสถานศึกษานอกระบบโรงเรียน ผลจากการศึกษา พบว่า ผู้ สอนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ตรงจากการประกอบอาชีพของตนในชุมชน เช่น อาชีพ ด้านเกษตรกรรม งานฝีมือ จึงสามารถที่จะถ่ายทอดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน พิการทางการมองเห็นได้ดี สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู ศึกษารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 57 ที่กำหนดให้หน่วยงานทาง การศึกษาระดมทรัพยากรในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความ รอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการ ศึกษา ซึ่งปรัชญา เวสารัชช (2546) กล่าวว่า ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ การเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุก สถานที มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อ ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

จากการศึกษาการจัดการด้านงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ทั้ง 3 รูปแบบต่างก็ประสบปัญหาในเรื่องเงินงบประมาณสำหรับการเรียนการสอนแก่คนพิการทางการมองเห็นทั้งสิ้น เนื่องมาจากเหตุผลหลักคืองบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลนั้นมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายจริงในการดูแลผู้เรียนกลุ่มนี้ โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะตกไปอยู่ที่การก่อสร้างอาคารสถานที่และการจัดการอบรมบุคลากรทางด้านนี้ คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 60-70 เปอร์เซ็นต์ (กิตติพงศ์ สุทธิ, 2549) จึงไม่ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 60 วงเล็บ 3 ที่ระบุไว้ว่า จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาและความ เป็นธรรม ซึ่งปรัชญา เวสารัชช์ (2546) กล่าวไว้ว่า งบประมาณหรือเงินสนับสนุนการจัดการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย ดังนั้นการกระจายงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาจะต้องยึดเอาหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมเป็นสำคัญ เพราะผู้เรียนปกติที่รัฐได้ลงทุนด้านต่างๆ ให้มาเป็นระยะเวลานานแล้ว แต่ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นกลับไม่ได้รับการจัดสรรในด้านต่างๆ ให้ คนส่วนใหญ่จึงมองว่างบประมาณโดยเฉลี่ยของผู้เรียนกลุ่มนี้สูงกว่าของผู้เรียนสายตปกติ (ประหยัด ภูหนองโอง, 2549)

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

5.3.1.1 รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ที่มีการเปิดสอนทั้งเนื้อหาทางวิชาการที่จำเป็นและเนื้อหาด้านวิชาชีพที่หลากหลาย ในรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นนอกเหนือจากการเข้ารับบริการการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยใช้รูปแบบและวิธีการของศูนย์การเรียนรู้ภาคเอกชนที่มี ประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนมาแล้วเป็นแนวทาง ซึ่งรัฐบาลจะต้องเป็นผู้สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

5.3.1.2 รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็นและคนพิการประเภทอื่นๆ ในรูปแบบการเรียนร่วม หรือ

ศูนย์การศึกษาวิชาอาชีพ แทนการทุ่มเทงบประมาณไปที่การก่อสร้างอาคารสถานที่ขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมและชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันจัดการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

5.3.1.3 ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผู้สอนที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง ซึ่งในแต่ละปีจะมีผู้จบการศึกษาทางด้านนี้เป็นจำนวนไม่น้อย แต่พบผู้สอนจากการศึกษาพิเศษเพียง 1 คนในสถานศึกษาทั้ง 8 แห่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยนอกจากจะเพิ่มเติมงบประมาณในการจ้างบุคลากรดังกล่าวเพิ่มแล้ว ภาครัฐต้องมีการเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ด้วยการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ ให้ นอกเหนือจากค่าจ้างหรือเงินเดือนที่ได้รับตามปกติ

นอกจากนั้นผู้สอนที่เป็นบุคลากรในชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่ควรจะได้รับการเปิดโอกาสให้ได้เข้ามาถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างกว้างขวางในฐานะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งจะทำให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

5.3.1.4 การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ควรมีการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาในมาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านผู้สอน เพิ่มเติมด้วยว่า สถานศึกษาได้วางแผนนโยบายและวิธีปฏิบัติ ตลอดจนวิธีการวัดผลประเมินผล ในด้านการจัดการการศึกษาสำหรับผู้เรียนพิการประเภทต่างๆ ที่เข้ามาเรียนร่วมอย่างไร เพราะตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาของ สมศ. ในปัจจุบันครอบคลุมเพียงแค่ผู้เรียนปกติเท่านั้น

5.3.1.5 การนำหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล คือแนวทางการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสมที่สุดในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็นทุกรูปแบบการจัดการศึกษา โดยต้องเน้นบูรณาการสิ่งต่างๆ รอบตัวเข้าด้วยกัน ผ่านทางสื่อประกอบการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมทักษะอันหลากหลาย ซึ่งต้องมองที่ความสนใจที่จะเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมกันนั้นสถานศึกษาจะต้องได้รับการสนับสนุนในด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงนโยบายที่กระทรวงเขียนไว้ดีแต่นำมาปฏิบัติให้เป็นจริงได้ยาก เพราะไม่มีกฎหมายลูกออกมารองรับว่าจะให้ทำอะไร ให้ใครเป็นคนทำ แล้วทำอย่างไรจึงจะไปถึงจุดหมายที่ตั้งเอาไว้

5.3.1.6 สถานศึกษาพิเศษเฉพาะทางควรเร่งปรับปรุงระบบเตือนภัย หรือเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ภายในสถานศึกษา รวมถึงการปรับปรุงบางส่วนของอาคารเรียนที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนพิการทางการมองเห็น และเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ วิธีการสอน ให้แก่ผู้

สอน ซึ่งอาจจะต้องเริ่มต้นโดยการขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยมีกิจกรรม หรือ โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสถานศึกษาเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แทนการรอรับบริจาคหรืองบประมาณที่จัดสรรให้โดยภาครัฐเหมือนที่ผ่านมา

5.3.1.7 สถานศึกษาควรมีการพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ด้านการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อทดแทนให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนพิการทางการมองเห็น โดยภาครัฐต้องสนับสนุนเงินงบประมาณสำหรับการฝึกอบรมและพัฒนาผู้สอนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาพิเศษเข้ามาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจจนสามารถนำไปปฏิบัติการสอนได้จริง

5.3.1.8 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นประการสำคัญคือ ตำราเรียนแบบหนังสือเรียนปกติที่จะต้องเสียเวลาในการนำมาแปลเป็นอักษรเบรลล์นั้น สถานศึกษาควรจัดทำตำราเรียน หรือใบงาน แบบฝึกหัดต่างๆ ในรูปแบบซีดีรอม เพื่อให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นสามารถที่จะนำซีดีรอมดังกล่าวไปใช้งานได้ตามความต้องการ เช่น เปิดอ่านในคอมพิวเตอร์ผ่านโปรแกรมอ่านจอภาพ (JAWS) หรือนำไปพริ้นต์ออกมาอ่านในรูปแบบอักษรเบรลล์ เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรทำการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มคนพิการประเภทอื่นๆ เช่น คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม เป็นต้น

5.3.2.2 ควรทำการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มคนพิการทางการมองเห็นในส่วนภูมิภาคที่มีการจัดการการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของลักษณะภูมิประเทศและความเจริญ ว่ามีผลต่อการศึกษาของผู้เรียนพิการทางการมองเห็นหรือไม่

5.3.2.3 ศึกษาวิจัยในกลุ่มคนพิการทางการมองเห็นที่ใช้รูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะวิชาชีพต่างๆ ว่ามีสภาพ ปัญหาและความต้องการในการรับบริการการศึกษาอย่างไรบ้าง